

О. В. Лазарева,

д. е. н., професор, професор кафедри управління земельними ресурсами,
Чорноморський національний університет імені Петра Могили

ORCID ID: 0000-0002-1050-7118

А. О. Горгоц,

магістр, Чорноморський національний університет імені Петра Могили

ORCID ID: 0000-0001-6680-8297

В. В. Гориславська,

магістр, Чорноморський національний університет імені Петра Могили

ORCID ID: 0000-0003-1141-8640

DOI: 10.32702/2306-6814.2021.23.32

ЗБАЛАНСОВАНИЙ РОЗВИТОК ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ ТА ПРІОРИТЕТИ ЙОГО ВЕДЕННЯ В УКРАЇНІ

O. Lazarieva,

Doctor of Economic Sciences, Professor, Professor of the Department of Management
the Landed Resources, Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolayiv, Ukraine

A. Gorgots,

Master's degree, Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolayiv, Ukraine

V. Horyslavska,

Master's degree, Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolayiv, Ukraine

BALANCED DEVELOPMENT OF LAND MANAGEMENT IN THE EUROPEAN UNION AND ITS PRIORITIES IN UKRAINE

Метою статті є вивчення європейських перспектив збалансованості ведення виробництва на землі та обґрунтуванні пріоритетів його ведення в українському просторі.

У статті зазначено, що збалансований розвиток землекористування забезпечує пріоритетні можливості для економіки і для забезпечення конкурентоспроможності в цілому.

Проаналізовано праці вчених стосовно визначення поняття збалансованого землекористування.

Висвітлено пріоритети ведення збалансованого землекористування в країнах Європейського Союзу, які можливо впровадити в українську економіку.

Сформовані перспективи збалансованого землекористування на Україні, як-от: прийняття екологічно обґрунтованих рішень ведення збалансованого виробництва на землі, впровадження принципу екоефективності, впровадження збалансованих методів управління земельними ресурсами на регіональному та місцевому рівні, забезпечення прозорості та доступності інформації про систему землекористування, забезпечення територіально-просторового планування системи управління земельними ресурсами, відтворення потенційної продуктивності ґрунтів, ведення дієвого внутрігосподарського землеустрою, оптимізація землекористування, ведення екологічно безпечного виробництва та забезпечення диверсифікації виробництва на землі.

The purpose of the article is to study European perspectives of balance of production on the land and justification of priorities of its conduct in Ukrainian space.

The article notes that balanced development of land use provides priority opportunities for the economy and for competitiveness in general.

The literature on the definition of balanced land use has been analyzed.

Priorities for balanced land use in European Union countries, such as soil monitoring, are highlighted, which will encourage premature identification and prevention of soil fertility degradation; ensuring an ecologically balanced balance of land, which will contribute to optimizing the structure of agricultural landscapes; introducing a policy of ecologically oriented management and ecological housekeeping, that will encourage environmentally sound land use; rationalization of land use, ecologically safe production and adoption of environmentally sound technologies, which will help to offset the cost of damage to the environment; development of organic agriculture, alternative farming system, which will initiate the implementation of the optimal practical solutions towards a balanced use of land; green training, land leasing, attention to the priorities of the land market, spatial planning of land use, which will contribute to the creation of more favourable management conditions.

It is noted that these priorities can be introduced into the Ukrainian economy.

Prospects for a balanced use of land in Ukraine have been established, such as the adoption of environmentally sound decisions on balanced production on land and the introduction of the principle of eco-efficiency, Introducing balanced land administration at the regional and local levels, ensuring transparency and accessibility of information on the land administration system, ensuring spatial planning of the land administration system, reproduction of potential soil productivity, maintenance of efficient internal land administration, optimization of land use, ecologically safe production and diversification of production on land.

Practical value of this research is that gained results and recommendations can be used by land arrangement and land evaluation organizations, agencies of executive power and institutions of local governing and other physical and legal entities.

Ключові слова: збалансоване землекористування, Європейський Союз, управління земельними ресурсами, сталие землекористування, альтернативне землеробство, екологічнобезпечне виробництво, землеустрій, оптимізація землекористування, диверсифікація виробництва.

Key words: balanced land use, European Union, land administration, sustainable land management, alternative farming, eco-safety production, land management, optimization of land use, diversification of production.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ

В умовах українських реалій збалансований розвиток землекористування відкриває широкі можливості як для економіки загалом, так і для забезпечення конкурентоспроможності господарюючих суб'єктів на ринку. Реальне різноманіття форм власності на землю і платність землекористування створили об'єктивні умови для ведення обігу землі у контексті глобалізації світової економіки.

Проте питання щодо збалансованості ведення землекористування і досі залишається не достатньо вивченим. Саме це є підставою для проведення дослідження у контексті вивчення перспектив його ведення в Україні, спираючись на досвід країн європейського простору.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Окремі аспекти ведення збалансованого землекористування досліджені у наукових працях відомих українських вчених. Так, Будзяк В.П. [1, с. 149] збалансованим землекористуванням вважає комплекс заходів із забезпечення належної якості земель, ефективності землекористування та комфортності середовища проживання і господарської діяльності людини. Сидорук Б.О. [2, с. 65] наголошує, що збалансоване використання земельно-ресурсного потенціалу повинно формуватись на основі системи показників економічного, соціального

та екологічного розвитку, які віддзеркалюють функціонування двох підсистем — природної і господарської. Гарнага О.М. [3, с. 630] трактує збалансоване землекористування як процес використання земельних ресурсів у державі, що не виходить за межі параметрів рівноваги системи відносин, які складаються навколо земельних ресурсів (системи екологічних, соціальних та економічних відносин). Третяк В.М. [4] доводить, що збалансоване землекористування є фактором підвищення економічної ефективності використання земель, яка має здійснюватися двома методами: територіального планування та покомпонентного землевпорядкування. Северенчук А.Л. [5, с. 147] стверджує, що термін "збалансоване землекористування" необхідно вживати, коли необхідно описати землекористування в державі загалом або в регіоні на засадах концепції сталого розвитку.

Не претендуючи на вичерпність тлумачень у рамках однієї статті, спробуємо дослідити процес введення збалансованого землекористування в європейських країнах та окреслити перспективи його в українських реаліях. З огляду на вищеприведене, вважаємо, що це питання має важливе як теоретичне, так і практичне значення, що і зумовило вибір теми статті.

МЕТА І ЗАВДАННЯ СТАТТІ

З огляду на окреслені вище аспекти збалансованого землекористування, що досліджуються вченими,

мета статті полягає у вивченні європейських перспектив збалансованості ведення виробництва на землі та обґрунтуванні пріоритетів його ведення в українському просторі.

Відповідно до обґрунтованої мети здійснювалося розв'язання таких завдань:

— вивчення окремих аспектів ведення збалансованого землекористування в країнах ЄС;

— обґрунтування пріоритетів збалансованого розвитку землекористування в Україні.

Для реалізації зазначених вище завдань застосовувались такі загальнонаукові методи дослідження, як метод аналізу та спостереження (при вивченні процесів збалансованого використання землі в країнах ЄС), спостереження); абстрактно-логічний — для наукового узагальнення теоретичних засад та формування висновків дослідження.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

В умовах сьогодення розробка сучасної моделі збалансованого розвитку землекористування має базуватись на пріоритетах, притаманній сучасній європейській політиці.

На пріоритетності ведення збалансовано землекористування наголошують і зарубіжні дослідники [6, с. 210], які стверджують, що воно стимулює сталий розвиток сільськогосподарської галузі та національної економіки в цілому.

Сьогодні в країнах Європи відбувається поетапне встановлення екологічно збалансованого співвідношення земельних угідь з метою забезпечення оптимальної структури агроландшафтів [7].

Заслуговує на увагу і той факт, що в європейських країнах рівень розораності території не перевищує 34 %, тоді як в Україні він сягає понад 54 % [8, с. 55].

Позитивним є те, що в країнах ЄС діє Програма підтримки екологічно збалансованого розвитку землекористування в сільському господарстві, яка передбачає захист і охорону земель, а також компенсацію витрат на агроекологічні заходи.

Крім того, в європейських країнах організований дієвий моніторинг ґрунтів, який передбачає завчасне визначення і попередження зниження родючості ґрунтів, мають місце надання безкоштовних консультацій, що проводяться аграрними палатами, стосовно стимулювання якості ґрунту, запобігання втрат гумусу та впровадження нових агробіотехнологій.

У країнах Західної Європи діє політика екологічно орієнтованого менеджменту та екологічного господарювання. У Німеччині, наприклад, всі господарства обов'язково підлягають екологічному аудиту [9, с. 127].

Раціональне землекористування в Європі реалізується через Спільну аграрну політику та передбачає отримання субсидій з держбюджету для тих суб'єктів господарювання, які запобігають процесам деградації та дбають про безпеку продуктів харчування [10, с. 129].

Взагалі сьогодні країни Європи орієнтовані в основному на екологічно безпечне виробництво та впровадження екологічно чистих технологій [11, с. 212]. Пріоритетне значення належить екологічному регулюванню раціонального землекористування, яке передбачає

відшкодування екологічних збитків забруднювачем та сприяє компенсації витрат за завдану шкоду навколишньому середовищу.

У країнах Європейського Союзу діють національні плани щодо розвитку органічного сільського господарства, налагоджена грантова підтримка сільгоспвиробників [12, с. 142].

Завдяки тому, що в країнах ЄС має місце екологічна професійна підготовка, а також підвищення кваліфікації у цій сфері, виснаження природних ресурсів на одиницю продукції зменшується приблизно на 1,25%. Зазначене сприятиме подальшій екологізації виробництва та збалансованості ведення господарства загалом.

У країнах Європи система управління земельними ресурсами спрямована на підтримання ринку землі на належному рівні. Зазначимо, що і в Україні з 1 липня 2021 року скасовано мораторій на продаж земельних ділянок сільгосппризначення [13], а також виокремлені подальші перспективи його ведення в українських реаліях.

В європейських країнах домінуючим важелем у веденні збалансованого землекористування є оренда землі, а площа земель в оренді становить 53 % від загальної площі землекористувань [14].

Що стосується земель, що перебувають під екологічним захистом, то в Європі таких земель близько 5%. У таких країнах як Німеччина, Іспанія, Франція та Бельгія на законодавчому рівні регулюються питання, пов'язані зі здійсненням заходів з охорони земельних ресурсів.

В ЄС системи контурного землеробства адаптовані до умов збалансованого господарювання, що передбачають затримку продуктів ерозії, добрив та пестицидів у межах водозбору. Система формування полезахисних лісових смуг має місце в тих районах, які є дефляційно небезпечними, та в районах, де здійснюється заліснення еродованих земель [15, с. 74—76].

Система альтернативного землеробства європейських країн ґрунтується на тому, що використання засобів хімізації зведене до мінімуму.

Слід зазначити, що у рекомендаціях Європейської економічної комісії ООН наголошено [16], що перспективи збалансованого розвитку залежать передусім від держави, яка відповідає і за правовий статус земель, і за сам процес управління інформацією про землю. Зазначені підходи, на нашу думку, сприяють здійсненню оптимальних практичних рішень у напрямку збалансованого ведення землекористування.

Сьогодні у країнах Європейського Союзу мають місце такі види робіт, які спрямовані на просторову організацію території, як об'єднання земель, та впорядкування сільських територій, що сприятиме створенню значно вигідніших умов господарювання та мінімізації розпорошеності окремих земельних ділянок.

Просторове планування земель в країнах Європи націлене на ландшафт та перспективне планування, що має на меті поліпшення, відновлення та формування ландшафтів [17, с. 25]. В європейських країнах застосовується різноманітні форми і методи просторового (територіального) планування, що сприяють формуванню відносин сталого землекористування, забезпечуючи дбайливе ставлення до земельних ресурсів та запла-

Рис. 1. Пріоритети ведення збалансованого землекористування

Джерело: запропоновано авторами.

нове підвищення якості управління земельними ресурсами.

Зазначені вище пріоритети ведення збалансованого землекористування в ЄС заслуговують і на впровадження їх в українських реаліях.

В Україні сьогодні концепційно окреслені засади збалансованого землекористування на засадах підвищення конкурентоспроможності та інноваційності [18], що сприятиме веденню екологічно безпечного землекористування.

У рамках нашого дослідження спробуємо окреслити перспективи ведення збалансованого землекористування в українському просторі.

На нашу думку, такими перспективами є наступні орієнтири збалансованого розвитку землекористування як:

- прийняття екологічно обґрунтованих рішень ведення збалансованого виробництва на землі, враховуючи технологічні та еколого-економічні можливості для попередження ризику;

- впровадження принципу екоефективності, спираючись на прагнення досягти економічної вигоди при дбайливому використанні виробничих та природних ресурсів;

- впровадження збалансованих методів управління земельними ресурсами на регіональному та місцевому рівні, враховуючи особливості природно-ресурсного потенціалу, що є характерними для певної місцевості, та потреби населення, що проживає у даній місцевості;

- забезпечення прозорості та доступності інформації про стан довкілля загалом та земельних ресурсів зокрема, що сприятиме екологізації суспільної свідомості та дбайливому використанню земельних ресурсів;

- забезпечення територіально-просторового планування системи управління земельними ресурсами окремо по сільськогосподарському та містобудівному землекористуванню, що забезпечуватиме збалансоване використання потенціалу конкретної території;

- сприяння відтворенню потенційної продуктивності ґрунтів, що стимулюватиме раціональне землекористування в сучасних умовах та забезпечуватиме збалансований розвиток місцевості;

- ведення дієвого внутрігосподарського землеустрою, що дозволить здійснювати науково-обґрунтовану організацію території, а також забезпечуватиме впровадження у практику економічно обґрунтованих змін;

— оптимізація землекористування, що сприятиме збалансованому розвитку землекористування, забезпечуватиме процес стабілізації ландшафтів та раціональну організацію території;

— сприяння розвитку екологічнобезпечних виробництв, що забезпечуватиме екологізацію виробництва загалом та посилюватиме його конкурентоспроможність на внутрішньому та зовнішньому ринках;

— забезпечення диверсифікації виробництва на землі, що сприятиме збільшенню економічних можливостей суб'єктів господарювання в умовах розширеного відтворення.

Зазначені пріоритети ведення збалансованого землекористування для унаочнення представлені на рисунку 1.

Досягнення зазначених орієнтирів та перспектив сприятиме збалансованому використанню земель та забезпечуватиме інноваційно орієнтоване землекористування в українському просторі.

ВИСНОВКИ З ПРОВЕДЕНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ЦЬОМУ НАПРЯМІ

Вивчення доміант ведення збалансованого землекористування в країнах Європейського Союзу свідчить, що пріоритетними його напрямками є обов'язкове ведення моніторингу ґрунтів, забезпечення екологічнозбалансованого співвідношення земельних угідь, впровадження політики екологічно орієнтованого менеджменту та екологічного господарювання, раціоналізація землекористування, екологічнобезпечне ведення виробництва та впровадження екологічно чистих технологій, розвиток органічного сільського господарства, грантова підтримка виробників сільгосппродукції, екологізація професійної підготовки, оренда землі, врахування пріоритетів ринку землі, альтернативна система землеробства, просторове планування використання земель (рис. 1).

На основі вивчення напрямів збалансованого розвитку землекористування європейського простору сформовані його перспективи на Україні, до яких, на нашу думку, слід віднести такі орієнтири як прийняття екологічно обґрунтованих рішень ведення збалансованого виробництва на землі, впровадження принципу екоефективності, впровадження збалансованих методів управління земельними ресурсами на регіональному та місцевому рівні, забезпечення прозорості та доступності інформації про систему землекористування, забезпечення територіально-просторового планування системи управління земельними ресурсами, відтворення потенційної продуктивності ґрунтів, ведення дієвого внутрігосподарського землеустрою, оптимізація землекористування, ведення екологічнобезпечного виробництва та забезпечення диверсифікації виробництва на землі.

Напрямом подальших досліджень є вивчення можливих шляхів стратегічного партнерства України та Європи в напрямі екологічнобезпечного збалансованого ведення виробництва на землі.

Література:

1. Будзак В.П. Організаційно-економічні проблеми формування збалансованого природоохоронного зем-

лекористування. Збалансоване природокористування. 2016. № 3. С. 147—152. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Zp_2016_3_25

2. Сидорук Б.О. Оцінка збалансованого використання земельно-ресурсного потенціалу в аграрній галузі: основні етапи і система показників. Вісник Академії праці, соціальних відносин і туризму. 2017. № 4. С. 59—67. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VAPSV_2017_4_8

3. Гарнага О.М. Еволюція поняття збалансованого землекористування. Глобальні та національні проблеми економіки. 2016. Вип. 10. С. 630—627. URL: <http://global-national.in.ua/archive/10-2016/131.pdf>

4. Третяк В.М., Свентух В.Ю. Стале (збалансоване) землекористування як фактор підвищення економічної ефективності використання сільськогосподарських земель. Землеустрій, кадастр і моніторинг земель. 2015. № 4. С. 24—31. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Zemleustriy_2015_4_6

5. Северенчук А.Л. С. Землекористування: від категорії раціональне до категорії збалансоване. Економіка природокористування і охорони довкілля. Зб. наук. праць. К.: РВПС України НАН України. 2010. С. 142—148. URL: <http://dSPACE.nbuv.gov.ua/handle/123456789/169620>

6. Crowder D.W., Reganold J.P. Financial competitiveness of organic agriculture on a global scale. Proc. Natl. Acad. Sci. USA 2015. № 112. pp. 7611—7616.

7. General Union Environment Action Programme to 2020 — 7th EAP: European Commission. URL: https://www.researchgate.net/publication/315921785_Evaluation_of_Hopa's_Rural_Tourism_Potential_in_the_Context_of_European_Union_Tourism_Policy

8. Томащук І.В., Балдинюк В.М. Використання земельно-ресурсного потенціалу сільських територій України в умовах трансформаційних змін. Інфраструктура ринку. 2021. № 54. С. 53—66. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2021/54_2021/12.pdf

9. Коробська А.О. Державне регулювання використання земель сільськогосподарського призначення в Україні: дис. ... канд. екон. наук: 08.00.03 — економіка та управління національним господарством (економічні науки). Подільський державний аграрно-технічний університет. Кам'янець-Подільський, 2020. 255 с. URL: <https://www.pdatu.edu.ua/images/naukova-miznarodna-diyalnist/svr/dissertaciya-korobska.pdf>

10. Шевченко О.В., Опенько І.А. Теоретичні передумови раціонального сільськогосподарського землекористування. Збалансоване природокористування. 2017. № 3. С. 126—130.

11. Салатюк Н.М. Зарубіжний досвід регулювання природокористування та охорони навколишнього середовища. Наукові праці НУХТ. 2010. № 36. С. 210—214. URL: <http://dSPACE.nuft.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/2486/1/333.pdf>

12. Дзядикевич Ю.В., Любезна І.В. Складові процесу покращення землеустрою в Україні. Інноваційна економіка. Науково-виробничий журнал. 2020. № 1—2. С. 139—144. URL: <http://inneco.org/index.php/inneco/article/view/519/581>

13. Закон України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо умов обігу земель сільськогосподарського призначення" № 552-IX. Відо-

мості Верховної Ради України. 2020. № 20. Ст. 142. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/552-20#Text>

14. Status of agricultural land market regulation in Europe: policies and instruments; [Robert Levesque, Volker Bruns, Karl-Heinz Goetz, Yvan Brahic, Sabine Agofroy, Julie Babin, Michel Casassus, Attila Takacs and other; Terres d'Europe, Scafr, France]. AEIAR, 2016. 48 p.

15. Сохнич А. Філософські та прикладні аспекти природокористування. Монографія. Львів: Ліга-Прес. 2011. 216 с.

16. Управление земельными ресурсами в Европе: тенденции развития и основные принципы. Нью-Йорк, Женева: ООН. 2005. 146 с. URL: <https://unece.org/fileadmin/DAM/env/documents/2005/wpla/ECE-HBP-140-r.pdf>

17. Маруняк Є.О. Територіальне (просторове) планування: зміст, еволюція та основні сучасні напрями. Український географічний журнал. 2014. № 2. С. 22—31. URL: https://ukrgeojournal.org.ua/sites/default/files/UGJ_2014_2_22-31.pdf

18. Зведена інформація про хід виконання Національного плану дій щодо боротьби з деградацією земель та опустелюванням установами НААН у 2017 р. URL: <https://mepr.gov.ua/news/32337.html>

References:

1. Budyak, V.P. (2016), "Organizational and economic problems of forming a balanced environmental land use", *Balanced nature management*, vol. 3, pp. 147—152, Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Zp_2016_3_25 (Accessed 20 Novemb 2021).

2. Sidoruk, B.O. (2017), "Assessment of balanced use of land resources in the agricultural sector: main stages and system of indicators", *Bulletin of the Academy of Labor, Social Relations and Tourism*, vol. 4, pp. 59—67, Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VAPSV_2017_4_8 (Accessed 20 Novemb 2021).

3. Garnaga, O.M. (2016), "Evolution of the concept of balanced land use. Global and national economic problems", vol. 10, pp. 630—627, Available at: <http://global-national.in.ua/archive/10-2016/131.pdf> (Accessed 20 Novemb 2021).

4. Tretyak, V.M. and Sventukh, V.Y. (2015), "Sustainable (balanced) land use as a factor in improving the economic efficiency of agricultural land use". *Land management, cadastre and land monitoring*, vol. 4, pp. 24—31, Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Zemleustriy_2015_4_6 (Accessed 20 Novemb 2021).

5. Severenchuk, A.L. C. (2010), "Land use: from the category of rational to the category of balanced", *Ekonomika pryrodokorystuvannia i okhorony dovkillia. Zb. nauk. prats'*. [Economics of nature management and environmental protection]. Coll. Science. wash., RVPS of Ukraine NAS of Ukraine, Kyiv, Ukraine, pp. 142—148, Available at: <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/169620> (Accessed 20 Novemb 2021).

6. Crowder, D.W. and Reganold, J.P. (2015), "Financial competitiveness of organic agriculture on a global scale", *Proc. Natl. Acad. Sci. USA*, vol. 112, pp. 7611—7616.

7. European Commission (2020), "General Union Environment Action Programme to 2020 — 7th EAP",

Available at: https://www.researchgate.net/publication/315921785_Evaluation_of_Hopa's_Rural_Tourism_Potential_in_the_Context_of_European_Union_-_Tourism_Policy (Accessed 24 Novemb 2021).

8. Tomashchuk, I.V. and Baldynyuk, V.M. (2021), "Use of land and resource potential of rural areas of Ukraine in the conditions of transformational changes", *Market infrastructure*, vol. 54, pp. 53—66, Available at: http://www.market-infr.od.ua/journals/2021/54_2021/12.pdf (Accessed 24 Novemb 2021).

9. Korobska, A.O. (2020), "State regulation of agricultural land use in Ukraine", Ph.D. Thesis, Economy, Podolsk State Agrarian Technical University. Kamyanets-Podilsky, Ukraine, Available at: <https://www.pdatu.edu.ua/images/naukova-miznarodna-diyalnist/svr/dissertaciya-korobska.pdf> (Accessed 24 Novemb 2021).

10. Shevchenko, O.V. and Openko, I.A. (2017), "Theoretical prerequisites for rational agricultural land use", *Balanced nature management*, vol. 3, pp. 126—130.

11. Salatyuk, N.M. (2010), "Foreign experience in nature management and environmental protection", *Scientific works of NUHT*, vol. 36, pp. 210—214, Available at: <http://dspace.nuft.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/2486/1/333.pdf> (Accessed 24 Novemb 2021).

12. Dzyadykevich, Y.V. and Lyubezna, I.V. (2020), "Components of the process of land management improvement in Ukraine", *Innovative economy. Research and production journal*, vol. 1—2, pp. 139—144, Available at: <http://inneco.org/index.php/innecoua/article/view/519/581> (Accessed 24 Novemb 2021).

13. Verkhovna Rada of Ukraine (2020), The Law of Ukraine "About modification of some legislative acts of Ukraine concerning conditions of circulation of the lands of agricultural purpose", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/552-20#Text> (Accessed 21 Novemb 2021).

14. Levesque, R. Bruns, V. Goetz, K.-H. Brahic, Y. Agofroy, S. Babin, J. Casassus, M. and Takacs, A. (2016), Status of agricultural land market regulation in Europe: policies and instruments, AEIAR, Terres d'Europe, Scafr, France.

15. Sokhnych, A. (2011), *Filosofski ta prykladni aspekty pryrodokorystuvannia* [Philosophical and applied aspects of nature management], Liga-Press, Lviv, Ukraine.

16. UN (2005), "Land management in Europe: development trends and basic principles", Available at: <https://unece.org/fileadmin/DAM/env/documents/2005/wpla/ECE-HBP-140-r.pdf> (Accessed 21 Novemb 2021).

17. Marunyak, Y.O. (2014), "Territorial (spatial) planning: content, evolution and main modern trends", *Ukrainian Geographical Journal*, vol. 2, pp. 22—31. Available at: https://ukrgeojournal.org.ua/sites/default/files/UGJ_2_014_2_22-31.pdf (Accessed 21 Novemb 2021).

18. Ministry of energy and environment protection of Ukraine (2018), "Summary information on the implementation of the National Action Plan to Combat Land Degradation and Desertification by NAAS Institutions in 2017", Available at: <https://mepr.gov.ua/news/32337.html> (Accessed 21 Novemb 2021).

Стаття надійшла до редакції 26.11.2021 р.